

Yenigün GAZETESİ'NİN
ÜCRETSİZ KÜLTÜR-SANAT İLAVESİDİR

9 BİN YILLIK DELİKANLI ÇUMRA

CİLT: 3 • SAYI: 2

ÇUMRA KÜLTÜR VE SANAT TOPLULUĞU ADINA:
SADIK GÖKCE- SEDAT ULUPINARLI-ANUŞ GÖRKE

29 TEMMUZ 2023 CUMARTESİ

Yenigün

ÇUMRA

YAYIN KURULU

- SADIK GÖKCE
- SEDAT ULUPINARLI
- ZEKİ TÜRKER
- ANUŞ GÖRKE
- MUSTAFA YAVUZ ÇOLAK
- ELİFE YILMAZ MISRAL

HATIRALARLA ÇUMRA
CUMHURİYET LİSESİELİFE YILMAZ
MISRALDoğduğum
coğrafya,
ev kade-

rin midir net bir cevabı olmasa da önce gerekliliklerle, sonra bazı sebeplerle oradan uzaklaşman gerekir. Zaman ve mesafe seni gerçek hayatın içine çeker, oradan da bir yol belirlersin. Bunun bir yaşam döngüsü olduğunu çok sonraları anlayacak olsan da dünyayı, insanı tanımak ve geleceğini belirlemek için atılan küçük adımlardır. Görürsün, anlamaya başlarsın, henüz yolun çok başındasındır da... Çoğu kez okulla başlar bu süreç iş, evlilik devam edecektir, hikâyeleri ve yazgılarıyla...

Benim gibi tren yolu arkasının çocuğu iseniz önce tren yollarını aşmanız gerekirdi. Küçük bedenlerin, kızgın demirlerle başlayan zorlu yolculuğuyla... Küçümsenmeyecek bir mücadeleydi. Atatürk İlkokulundan sonra boyumuz gibi yolumuz da uzayacak, pusulamız 'ortaokul çocuğusun' diyecekti... Çumra'da admlayarak herkesin, her yere ulaşabildiği yıllardı... Sene1984.

Artık Çumra Cumhuriyet Lisesi ortaokulu öğrencisiydim. Çocuk başlayacağımız okulumuzu, birer genç kız olarak tamamlayacak, şartlar bizi nereye sürüklerse oraya savrulacaktık; sonbaharın hazanında savrulan yapraklar misali. Evet, o yıllarda geleceğimizi biz değil; biraz kader çokça ebeveynler belirlerdi.

Siyah önlükten sıyrılıp, lacivert jile, beyaz gömlekle tanışacaktık. Üstümüze bir büyümüşlük sinecekti. Çanta taşımak zorunda değildik, henüz sırt çantası diye bir şey de bilmiyorduk. Bütün kitaplarımızı yanımızda buldurmamıza gerek yoktu, ders programımız vardı, hangi saatte hangi dersin olduğu belliydi. En alta koyulan, kaplı kitaplar sonra defterler ve varsa en üste kalemlik. Tek kolunla ya da göğsünde tutup taşımak nasıl da havahıydı. Hele o delikanlılar! Pek çoğu ilk kez takım elbise ile tanışmıştı, rengârenk. Onlarda kitaplarını kollarının yanında taşıyor, kalemlerini bir memur edasıyla iç ceplerine koyuyorlardı. Büyüme güzel miydi yoksa?

İÇİNDEKİLER

- HATIRALARLA ÇUMRA CUMHURİYET LİSESİ
- ELİFE YILMAZ MISRAL
- KOMŞULUĞUN ÖNEMİ
- HASAN HÜSEYİN AKKAŞ
- SENSİN
- (AŞIK VEYSSEL'E İTHAFEN)
- NURİ GÖKSEL İNAN
- RADYO GÜNLERİ
- METİN EREN
- YAĞMUR DUASI
- MUSTAFA ŞAHİN ÇUMRALI
- BELEDİYE BAŞKANI ZEKİ TÜRKER
- SEDAT ULUPINARLI
- ÇEMRE
- FATMA GÜLER TOSUN
- ÇUMRA İLE İLGİLİ 60- 65 YIL ÖNCEKİ BİRKAÇ ANIM
- PROF. DR. MEVLÜT MÜLAYİM
- ÇUMRA KÜLTÜR SANAT ETKİNLİĞİ BİR BAŞKADIR
- ANUŞ GÖRKE

18

Yenigün

ÇUMRA

KOMŞULUĞUN ÖNEMİ

H. HÜSEYİN
AKKAŞ

Sosyal bir varlık olan insan başta ebeveynleri olmak üzere akrabaları, arkadaş çevresi, komşuları, iş çevresi ve sosyal çevresi gibi alanlarda sosyalleşerek yaşamaktadır. Bunların içinde komşuluk ilişkileri, insanın gündelik yaşamının önemli bir kısmını oluşturmaktadır. İnanç, rengi ve dili ne olursa olsun insanlar, yaşadıkları çevrede komşuları ile bir arada yaşarlar. İnsanlar köyden kente, mahalleden sokağa, siteden apartmana, iş yaşamından tarla ve bahçeye her zaman komşu ile tanımlanır. Komşusundan bahsetmeyen insan yalnız mı yaşıyorsun? Yalnız yaşamı mı hiç? diye sorulabilir. Komşusuyla iletişimi iyi olanlar "komşularım çok iyi, farklı yerden daire alacaktım ama komşumu bırakıp gidemedim" der. Kısaca insan, komşusuyla paylaştığı bir hayat sahiptir. Komşuluk ilişkileri konusunda atasözlerinden deyimlere ve akademik çalışmalara hatırı sayılır literatür mevcuttur.

Türkler, töresi ve inancıyla komşuluk ilişkilerine önem veren bir toplumdur. "Ev alma komşu al", "komşu hatırı", "komşu karpısı", "konu komşu", "komşuda pişer, bize de düşer", "komşu hakkı, Tanrı hakkıdır", "komşun kör ise sen kıpa bak (komşunun durumuna göre yaşa)", "komşu kızı almak, kalaylı kaptan su içmek gibidir", "komşu komşunun külüne muhtaçtır" ve "komşunun köpeği komşuya havlamaz" gibi deyimler ve atasözleri, Türk kültürü içinde komşuluk ilişkisine verilen önemi anlatan söylemlerden bazılarıdır. Orta Asya Türkleri komşuya koşan kökünden hareketle koşu, Oğuzlar ise konmak kökünden konşu şeklinde türetmiş ve zamanla bu kelime komşuya dönüşmüştür. Konmak ile sürekli keşfe çıkan Oğuz soyu batıya kadar göç etmiştir. Ata yurdunun temsilcileri ise koşmak deyişimle bir araya gelerek, ellerindekileri paylaşmışlar ve birbirlerinin ihtiyaçlarını gidermişlerdir.

Komşuluk kavramı dinler açısından da önemlidir. Örneğin Yahudilikte "komşunu kendin gibi seveceksin", Hıristiyanlıkta "in-

sanların size nasıl davranmasını istiyorsanız, siz de onlara öyle davranın", İslam'da ise "yakın komşuya, uzak komşuya iyilik edin" ve Hz. Peygamber "komşuluk hakkında Cebrail öylesine ısrar etti ki komşuyu komşuya mirasçı kılacak zannettim", "komşusu aç iken, tok yatan bizden değildir", "Kişi Allah ve ahirete iman ediyorsa komşusuna ikram etsin" sözleri komşuluk ilişkilerinin öneminden bahsetmektedir. İslam alimleri de her evin, etrafını oluşturan her yönden kırk evin komşuluğa dahil olduğunu belirtmişlerdir. Kısaca sosyal bir varlık olan komşuluk ile karşılıklı güvene dayanan, paylaşan ve birbirlerine sürekli iyilik yapan insanlar olması gerektiği tavsiyesinde bulunmaktadır. Kaldı ki İslam'da insanlar arası ilişkiler içinde yer alan ve komşularla iletişimi güçlü tutan unsur, karşılıklı selamlaşmadır. Selam vermek, sadece bir dua değil aynı zamanda karşı tarafa gönderilen iyi niyet mesajıdır.

Din ve töre açısından Türk kültüründe iyi komşuluk, elinden ve dilinden karşılıklı güven içinde yaşamayı zorunlu kılmaktadır. Komşu komşuyu incitmemeli, tiksindirerek davranışlarda bulunmamalı, evine izinsiz girmemeli ve komşusunun eşyasına zarar vermemelidir. Komşuluk ilişkilerinde kişiler birbirlerine karşı tatlı dilli, güler yüzlü, merhametli ve sorumlu davranmalıdır. Kişi komşusunun yaşamını olumsuz etkileyecek her türlü girişimden uzak durmalıdır. Kişi komşusunun ihtiyacı varsa gidermeli ve sahip olduklarından ikramda bulunmalıdır. Komşusunu hor görmemeli ve evini satarken bile komşusuna danışmalıdır. Kısaca Türk komşuluk kültürünün özü, komşularının doğumunda, büyümesinde ve ölümünde birbirlerinin yanında olmalarına dayanmaktadır.

Modernleşme bireyselleşme, özgürlük, özerklik ve yalnızlaşma gibi kavramlarla tanımlanmaktadır. Modernleşme sürecinde

19

Yenigün

ÇUMRA

komşuluk ilişkileri de dönüşmüştür. Sanayileşme ve kentleşme olgusu komşuluk ilişkilerini, asabiyyetten sebeplere indirgeyerek sembolik komşuluğa dönüştürdü. Modern çağdan dijital çağa insanlık yeni bir dönüşümü yaşamaktadır. Bu çağın en önemli özelliği ise ilişkinin, gerçek kişilerden yapay kişilere dönüşmüş olmasıdır. Kişiler, evrenin özgür varlıkları olarak sahip oldukları teknoloji ile kendi sanal dünyalarını kurmakta, arkadaşlarını ve komşularını seçerek yaşamaktadırlar. Artırılmış gerçeklik ile yaşayan bireyler, gerçek dünyadaki olup bitenler ile yüzleşmekten kaçınarak hayatlarını sürdürmektedir. Modernizmden postmodernizme her şeyin mümkün olabildiği bir dünyada kişiye sunulan sınırsız hazlar ile donatılan sanal gerçeklik, hakikat sonrası hayalleri gerçekmiş gibi göstermektedir. Akli ipotek alan teknoloji, istediği yönde kişilerin hazlarını ve nefretlerini yönlendirerek, hakikat tahayyülü ile zombiye dönüştürmektedir. Kısaca sosyal bir varlık olan insan zombileşerek asosyal hale gelmekte, arkadaştan komşuya ve akrabaya güvene dayalı ilişkiler kurulamamaktadır. Bunun önemli bir nedeni dijital hayatı ortaya çıkaran teknoloji ile güvene dayalı ilişkinin kurulamamasıdır. Sosyal medya, insanların hislerine ve davranışlarına uyumlu hareket ettirildiğinden dolayı rahatını düşünen insan, öteki ile barış içinde yaşamaya emek göstermesi gerekirken sosyal medya yardımıyla sanîyeler içinde yapay arkadaşlıklar ve komşuluklar kurulabilmektedir.

Küresel kapitalizmin dijital mağarasında özgür ve özerk bireyler olarak yaşıyoruz. Her yaşamın bedeli olduğu gibi 21. Yüzyıl dijital dünyanın bedeli de kişileri, başta Tanrı olmak üzere ailesi, akrabaları ve komşularını ile bağlarını keserek kendine, çevresine ve değerlerine yabancılaşmış ve yalnızlaşmış tüketicilere dönüştürmüştür. Platon, mağarada yaşayan insanlara ışık vermiş, Marx, kapitalizmin maddeci formunu insanlığa hatırlatarak kemale ermenin komünizmle gerçekleşeceği tahayyülünü anlatmıştı. Yani Sokrates'ten günümüze insanlık, gerçekleştirmek istediği hayallerinin peşindeydi. Dijital dünya insanı ise sanal gerçekliği yaşayarak amaçları, hedefleri ve hayalleri yok etti. İnsanlığın yaşadığı ve huzursuz edici bu durumdan kurtulmasının yolu insanın, özüne dönmesiyle mümkündür.

Aileden arkadaşta ve komşuya ilişkiler, insanın sosyal varlık olduğunun göstergesidir. Aklının dikine giden insan yerine toplumsal varlık olduğunun bilincinde olan insan olmak gerekir. İnsan kendinden ve çevresinden sorumlu bir varlık olmalıdır. Komşuluk ilişkileri, karşılıklı sorumluluk içinde ve güvene dayalı kurulmalıdır. Dayanışma, yardımlaşma, kederde ve kıvançta birlikte olma, empati yapma ve diğergamlık, iyi komşuluğun göstergesi olmalıdır. Türkler, tarihi bilinç ve toplumsal hafıza ile komşuluk kültürünü sürdürülebilir. Çünkü Türklerin komşuluk geleneği, mekanların imar edilmesine ve insanların ihya edilmesine dayandığı ifade edilebilir.

SENSİN

Aşık Veyssel'e İthafen

Bir efsâne yandıgım dillerde, Aşık sensin
İçimde tutuşan şu küllerde korlar sensinDeli, deli dolanıp çöllerde Kays misâli
Leyla! Leyla!Çağırıp hâyâl gördüğüm
sensinÂhenk, âhenk şakımak bülbülce
nedendir ki
Yaprak, yaprak dikenli gülden
sevdiğim sensinFırtınalı denize döndü dünyanın üstü
Çok gezdim sığınacak yerim yok ...Liman
sensinNURİ GÖKSEL
İNANŞu dünya mihnetinden bıktı söyledi Nuri
Evim sensin ey toprak! Aç koynunu yâr
sensinVezin: Hece.Durak : 7+7=14
Şair Nuri Göksel İNAN Türkmencamili

20

RADYO GÜNLERİ

Bizim eve radyo geldiği zaman, henüz ilkokula bile başlamamıştım. Fakat o günü ve bir gün öncesini dün gibi hatırlarım.

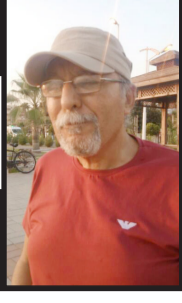
Bir Pazar günüydü. Baktım, babam elindeki şerit metreyle bir tahtayı ölçüyor, kenarlarını bir kurşun kalemle işaretliyordu. Yine eve küçük eşyalardan birini yapacaktı herhalde. "Baba, ne yapıyorsun" diye sordum. Elindeki kullanıla kullanıla küçülmüş kurşun kalemi kulağının arkasına koydu. Testereye doğru uzanırken, "Oğlum, yarın radyo alacağım. Onun koyacağımız bir raf hazırlıyorum" dedi. Ne kadar sevindiğimi bilemezseniz? İlk radyoyu amcamlarda görmüş, bir kutudan konuşma seslerinin, şarkı ve türkülerin nasıl çıktığını hep merak etmişim. Demek ki yarın bizim evimiz de benzer seslerle dolacaktı.

Kesilen parçanın dört tarafına, yerlerini özenle ölçüp işaretledikten sonra, bir matkapla vida bağlayacağı delikler açmaya başladı. Sonra bir şekilde - daha ayrıntısını anlatmayayım artık - oturma odasının giriş kapısının karşı duvarında asılı duran aynanın üzerine monte etti. Üzerine radyonun konulacağı raf hazırdı artık.

Ertesi akşam elinde mukavva kutuyla eve geldi. İçinden siyah mikadan yapılmış bir gövdesi olan PHILIPS marka bir radyo çıkardı. Ön yüzü krem rengiydi bu radyonun. O yaşlarda, mikanın ne olduğunu ve PHILIPS markasını bilemezdim tabii. Bunlar büyütükten sonra öğrendiğim şeyler. Radyo rafın üzerine konuldu. Kordonun prizini yerine yetiştirmediyi anlaşıncaya, çalıştırılması ertesi güne kaldı. Bu durum bir hayal kırıklığı oldu benim için. Çare yoktu, bir gün daha radyosuz geçecekti.

Salı günü akşamı babam elinde siyah bir siva üstü piriz ve yeterince uzunluktaki kablo ve kablo borusuyla eve geldi. Hemen yanımızdaki evde oturan Hüseyin amcamdan yardım istedi. Birlikte kablo döşediler ve prize monte ettiler. Sonra, oturma odamızı gürül gürül bir radyo sesi doldurdu. Babamın kanal arama düğmesini çevirirken duyduğum parazitler ve cızırtılar kulaklarımı tırmalasa da, katlanacaktık artık. Bizim de radyomuz

METİN EREN

olmuştu ya, ne gam!

İlkokul üçüncü sınıfa kadar, radyo; benim için kulaklarımı dolduran güzel bir müzik, biraz da erkek ve kadın konuşmalarıydı. Türküler, şarkılar ruhumu dinlendiriyor, zaman zaman da coşturuyordu beni. Konuşmaların bilincine üçüncü sınıftan itibaren varmaya başlayacaktım. Radyo, annemden babamdan, daha sonra da okuldan aldığım eğitime ek olarak yeni bir eğitim aracı olacaktı.

Radyo her gün sabah 6.30'da İstiklal Marşıyla açılır, annem kahvaltı için hazırlık yaparken, ben de yatağımda onu dinlemeye koyulurdum. İlk programın adı "Günaydın"ydı. Cuma hariç, hafta içi günler yayımlanırdı. Köye, köylülere yönelik eğitici bir programdı. Konuşma aralarında halk türkülleri çalınırdı. Halk türkülleri dinleme zevkini bu sayede edindiğimi söyleyebilirim. Pazar günleri geç kalktığım için, bu saatte hangi program olduğunu bilmiyordum.

Yukarıda "Cuma hariç" dedim. Çünkü Cuma günleri "Kur'an-ı-Kerim Açıklaması ve Yorumu" olurdu. Güzel sesli bir hafız, Arapça Kur'an okurdu, ardından ayetlerin Türkçe mealini dinlerdim. O yaşlarda pek anlayamazdım tabii ki. Fakat "Allah'ın selâmı üzerineze olsun" diye başlayan tatlı dilli bir dini sohbeti dinlemeye doyamazdım. O sohbeta "sevgi dili" hâkimdim. Ne cennet müjdesi verir, ne de ceheennem azabıyla korkuturdu. Başlangıçtaki sözlerin, "Selamün Aleyküm" demenin Türkçesi olduğunu öğrenmem için epeyce büyümem gerekcekti.

07.00, Köye Haberler: Bu köylülere yönelik bir haber programıydı. On-on beş dakika sürer, hangi köye yol yapıldığına, hangi köye elektrik ve su getirildiğine ilişkin haberler verilirdi. 07.30'daki "Haberler ve Hava Durumu"na kadar olan boşluk türkülerle dolururdu. Lise yıllarında bu boşluğun halk hikâyeleriyle doldurulduğunu hatırlarım. Kerem ile Aslı, Ferhat ile Şirin, Arzu ile Kam-

21

ber gibi halk hikâyelerini bu programdan öğrendim. Sabah okula yetişmek için bir şeyler atıştırdığım kahvaltıda bana eşlik ederdi.

Haberler, gong sesiyle birlikte, "Saat 7.30. Şimdi Haberler. Spikeriniz, ben..." diye başlardı. Bir gün "spiker" ne diye sormuştum babama. "Oğlum, haberleri okuyan kendisini tanıtıyor." gibi bir şeyler söylemişti. Yukarıda boş bıraktığım noktalı yerler, Sevinç Yemişçi, Ülkü Kuranel, Jülide Gülizar, Çetin Çeki, Erkan Oyal gibi isimlerle doldurulurdu. 1966 yılı olmalı. İlk haber her gün Amerika'da Walter Reed Ordu Hastanesi'nde yatmakta olan Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in sağlığı ile ilgili olurdu. Haberlerin biri de Vietnam'ı işgal eden Amerikan askerleri ile ilgiliydi. Onlara karşı direnen Vietkong gerillalarından bahsedirdi. Amerika Vietnam'ı neden işgal etmişti? Vietkong gerillaları kimlerden oluşuyordu? Sahi, gerilla ne demektir? O yaşlarda bu sorulara net bir cevap veremiyordum tabii ki. Kıbrıs'ta bir Türk toplumu olduğunu 1963 yılında uçağı düşürülen Cengiz Topel'in şehit edilmesiyle duymuştum. Kıbrıs Türk Cemahiriyesi Başkanı Rauf Denktaş'ın ve Kıbrıs Cumhurbaşkanı Yardımcısı Dr. Fazıl Küçük'ün isimlerine aşina olmam o yıllara rastlar. İsmet İnönü başbakandı, Süleyman Demirel ise Başbakan Yardımcısı.

7.30 haberlerini dinlerken, nerelere kadar gittim. Yukarıda anlattıklarımı radyonun 7.30, 13.00 ve 19.00 haber bültenlerinden öğrenmişim. 7.30 haberlerinin hemen ardından, "Şimdi Hava Durumu" denilerek o günkü hava durumuna geçiş yapılır. Karadeniz Bölgesi Batı ve Doğu Karadeniz diye ikiye ayrılarak Türkiye'nin yedi bölgesindeki hava durumu hakkında bilgi verilir. Bölgelerdeki illerin isimleri belli bir yöneme göre sayılır, bu illerde havanın nasıl olacağını öğrenirdik. Sözelimi İç Anadolu Bölgesi'yle ilgili hava durumu, "Ankara, Çankırı, Kayseri, Kırşehir, Konya, Nevşehir, Niğde, Sivas, Yozgat illeri ve çevrelerinde..." diye başlar, diğer bölgelerdeki iller de sayılarak devam ederdi. Her gün o kadar dikkatli dinliyordum ki, bir gün Türkiye'nin 67 ilini sayarken buldum kendimi.

Haberler biter, kalan beş dakikalık boşluk Haffı Batı Müziği ile doldurulurdu. Derken bir gong sesi ardından şöyle bir anons: "Saat sekiz, Demirbank hayırlı işler diler." Ankara'daki sanat faaliyetleriyle ilgili haberler başlar, hangi tiyatro salonunda hangi oyun-

lar oynanıyor, nerede resim sergisi, nerede konser var bu haberlerden öğrendim. Bunu bir solistten türküler takip ederdi. Saniye Can, Yıldız Ayhan, Necla Erol, Muazzez Türüng, Muzafer Akgün, Osman Türen, Mustafa Geceyatmaz, Nurettin Dadaloğlu, Nurettin Çamlıdağ, Nuri Sesigüzel gibi sanatçıları bu sayede ve günün diğer saatindeki programlar sayesinde dinledim. Muazzez Türüng'ten "Geçti Dost Kervanı, Eyleme Beni" türküsünü hiç dinlemedim mi? Ben bu yazıyı yazarken hatırladım ve Youtube'dan hemen arayıp buldum. Hele Nuri Sesigüzel'in "Fırat Kenarında Yüzer Kayıklar!" O yıllarda dillerden düşmezdi. Saat on ikide başlayıp, 13.00 haberlerine kadar devam eden "Yurttaş Sesleri" programını da unutmuyayım. Yoksa o programın sunucusu olan ve Anadolu'yu karış karış dolaşarak türküler derleyen Nida Tüfekçi'ye haksızlık etmiş olurum. O yaşlarda, Türk Sanat Müziği bana ağır gelirdi. Bu müziğin zevkine lise yıllarıda varmaya başladım. Üniversite yıllarıda pekişti, şimdi çoğunlukla TRT Nağme dinliyorum.

Yukarıda yazdıklarınma tekrar dönüp bakınca, kendimi günlük radyo programına kapıtarverdiğimi gördüm. En iyisi burada durup, çocukluğumun ve gençliğimin belli başlı programlarından bahsedeyim. Bizim kuşaktakilerin çoğu "Arkası Yarın" programlarını nasıl hatırlamaz? Yerli ve yabancı yazarların önemli eserleri radyoya uyarlanır; tiyatro sanatçılarımız tarafından seslendirilir. Cihan Ünal, Yıldırım Önal, Tomris Oğuzalp gibi sanatçıların sesleri bu program sayesinde kulaklarımızda yer etti. Başlamadan önce oyuncular tanıtılır, ses efektlerini yapanın da adı söylenirdi. "Efekt: Ertuğrul İmer" anonsunu hiç unutmam. 9.40-10.00 arasında, annem evi süpürürken, bir yandan da "Arkası Yarın" programına kulak kabartırdı. Salı günleri akşam saat sekiz, "radyo tiyatrosu" günüydü. Bir saat sürerdi. Ertesi gün, yazılı snayım olsa bile, bu programı dinlemeden anlamazdım. Sonradan filmi de yapılan, "On İki Öfkeli Adam" oyununu merak ve heyecanla dinlemiştim.

Cumartesi günleri, akşam saat beşteki "Çocuk Saati" programlarını hiç kaçırmazdım. Beş dakika öncesinde oturdum radyonun başına. "Çocuk Saati: Masal, Oyun, Müzik" anonsunu duyunca sevinç ve heyecandan uçacak gibi olurdum. Rüştü Asya-

22

l'ın başrolünü oynadığı, daha sonra filmi de yapılan, Keloğlan dizileri "Çocuk Saati" kökenlidir. Keloğlan'ın annesinin, "Kel oğlum, keleş oğlum" diye başlayan sözleri zihnime öyle yer etmiş ki, bu yaşta bile hatırlayabiliyorum. Köksal Engür'ün "on sekiz yaş" sesini de ilk kez bu programda dinlemiştim. Çocuklar için hazırlanmış "Müzikli Oyun", Pazar günü öğleden öncesinin hiç unutamadığım programlarından biriydi. Hafta içi günlerde öğleden sonra saat dörtte yayımlanan, "Çocuk Bahçesi" programı çocuklar için hazırlanmış bir "Arkası Yarın" programı gibiydi adeta. Defne Adası, Robinson Crusoe, İki Sene Meklep Tatili, Heidi gibi okuduğum çocuk klasiklerini burada "radyo oyunu" olarak tekrar dinleme şansım oldu.

Biraz da reklam programlarından bahsedeyim. Hani televizyon dizilerinde fazla reklam olmasından yakınanlar, "reklam arasında dizi" diye dalga geçerler ya, bu durum radyo reklamları için tam anlamıyla geçerliydi. Bu programlar akşam saat altıda başlar, 19.00 haberlerine kadar sürerdi. Reklam şirketleri kendi adlarıyla anılan müzik programları ve skeçler hazırlarlardı. Sözelimi şöyle bir anons duyulurdu: "Poyraz Reklam Sunar: Zeki Müren'le Sohbet ve Müzik." Zeki Müren o bilindik üslûbuyla sohbet başlar, iki de güzel şarkı söylerdi. "Alpay'la Randevu" da bu reklam programlarının arasındaydı. Alpay'ın çok sevilen iki şarkısı vardı o zamanlar: "Fabrika Kızı" ve "Eylül'de Gel." Yanlış hatırlamıyorsam, "Orhan Boran ve Yüki" ve "Uğurluğul Ailesi (Müşfik Kenter, Yıldız Kenter, Şükran Güngör)" programlarını da reklam aralarında dinlerdik.

Spor programlarını da unutmuyayım. Bugünkü gibi futbol ilk sıradaydı. Cumartesi ve Pazar günleri öğleden sonra üçten itibaren naklen maç yayınları olurdu. Özellikle üç büyükler olmak üzere Birinci Ligde - günümüzde Süper Lig denilen- oynanan birçok maç, onar dakika süreyle naklen yayımlanırdı, bir maçın gol haberi geldiği zaman, o maçın oynandığı stadyuma bağlanılırdı. Halit Kıvanç başta olmak üzere, Orhan Ayhan, Necati Karakaya, Çetin Esen Kaptan gibi maç spikerlerini hiç unutmam. Gençlik yıllarımda bunların arasına İzmir'den maç anlatan Ali Kocatepe de dâhil oldu.

Pazar akşamları 21.25'te başlayan "Spor Dergisi" programında Cumartesi ve Pazar

günü oynanan maçların kritikleri yapılır, son puan durumu da verilir. Bu programda futbolun dışındaki güreş, boks, atletizm, basketbol gibi diğer spor dallarıyla ilgili haberler de olurdu.

O yıllarda bazı boks maçlarının da naklen yayımlandığını bilirim. Orhan Ayhan'ın anlattığı ilk profesyonel boksörümüz Cemal Kamacı'nın Avrupa şampiyonu olduğu maçı zevk ve heyecanla dinlemiştim. Aparkat, kroşe gibi boks terimlerini bu sayede öğrendim.

1969 öncesi, radyo haberlerinin önemli bir konusu Amerika'nın uzaya gönderdiği Apollo serisi uzay araçlarıydı. Apollo 8, 9, 10 Ay'a gidiş hazırlığı yapılan uzay araçlarıydı. Temmuz 1969'da içindeki üç astronotla birlikte Ay'a gönderilen Apollo 11'in fırlatılışını, bu araçtan ayrılan "Örümcek" adlı aracın Ay'a inişini, iki astronotun Ay'da yürüyüşünü, bu aracın Ay'dan ayrılarak Apollo 11'le kenetlenişini, dönüşte okyanusa inişini, radyodan yapılan naklen yayımlarla öğrendim. Şimdi anlatırken, o an kadar olmasa bile, tatlı bir heyecan duyuyorum.

Dini yayımlar da ihmal edilmezdi. Özellikle Ramazan aylarında bunların sayısı artardı. İftar vakti gelince, "Ankara için iftar saati" şeklindeki bir anonstan sonra güzel sesli bir müezzinin okuduğu ezanı dinlerdik. Ardından yapılan, "Allah'ım, senin rızan için oruç tuttum, senin rızan için orucumu açtım, sana inandım, sana güvendim, hamdolsun verdiğin nimetlere, sağlık ve afiyete" diye başlayan duaayı dün gibi hatırlıyorum. Kandil günleri de Ankara'daki bir camiden naklen mevlit yayını yapıldığını da ekleyeyim.

Önceden de belirttiğim gibi, radyo eğitim aracı olarak kullanılıyordu. Her sabah dokuzda başlayan "Kadın Dünyası" programını, hafta içi günler saat ondan on bir kadar süren ve öğleden sonra üçten itibaren sabahçı öğrenciler için tekrarlanan "Okul Radyosu" programlarını nasıl unutulabiliriz? Akşam beşe doğru, bir radyo oyunu şeklinde düzenlenmiş köylülere yönelik bir program da vardı. Bu program da genellikle kooperatifçilik öğdirmeye çalışılır, topların verimini artırmak için tavsiyelerde bulunulurdu.

Dikkat ederseniz, şimdiye kadar hep Ankara Radyosu programlarından bahsettim. Çünkü evimizdeki radyodan en net dinlenen bu radyoydu. İstanbul, İzmir, Erzurum radyo-

23

ları da vardı ama net dinleyemediğimiz için tercih etmedik. Kıbrıs ve Polis Radyoları kısa dalgalıdan yayın yaparlardı. Ankara radyosunda, annemin "Alafranga" dediği yabancı dilden müzikler çalındığı zaman, hemen bu radyoların olduğu dalgalara çevrilirdi arama düğmesi. O zaman Kıbrıs Türk-Rum ortak yönetimindeydi. Dolayısıyla radyo yayımları da ortak. Bir Rum spikerin, kırk bir Türkçeyle yaptığı şu anonsu hiç unutmam: Burası Kıbrıs Radyo Yayın Kuruluşu. Kıbrıs ve Polis radyolarında, Türkiye radyolarında yer bulamayan çoğu Arabesk olan müzik parçaları da çalınırdı. Bu arada 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında, ulusun birlik ve beraberlik ruhunu ayakta tutmak için yapılan yayımdan da bahsetmem olmaz. Gün boyu kahramanlık türkülleri söylenir ve şiirler okunurdu.

Daha sonra Çukurova Radyosu da kuruldu. Onu da net işitebildiğimiz için, gerek-tükçe Ankara Radyosundan bu radyoya da geçebiliyorduk. Lise yıllarıdayken, Türkiye Radyoları, TRT 1 ve TRT 2 adlarıyla ortak yayım yapmaya başladı. TRT 3'ün ve TRT'nin diğer radyolarının kuruluşu daha sonraki yıllardadır. TRT 1 ortak yayımından en iyi hatırladığım program Bülent Özveren'in canlı olarak sunduğu "Sabahın Sabaha" programıydı. Özveren çok hızlı konuşur, programın canlı olduğunu vurgulamak için sık sık dakikalık hassasiyetle saat ayarlarını verirdi. Programda günün seslenilen Türk Sanat Müziği, Türk Halk Müziği ve Türk Pop Müziği - o zamanlar Türk Haff Müziği denirdi - parçalarını dinlerdik.

İlk radyomuz, yukarıda bahsettiğim gibi, elektrikle çalışan PHILIPS markalı bir radyoydu. Daha sonra babam onu pilli bir SONOLOR marka radyoyla değiştirdi. Sanırım büyük olduğu için, önceki radyonun rafına konulmadı. Yeri pencerenin yakınındaki köşede duran komodinin üzeriydi. Altı tane büyük pille çalışırdı. BEREK veya PİLMA TUDOR markalı pillerin ömrü yaklaşık altı aydı. Ömrünün azaldığı zaman iyi tespit edilmezse, pil çözeltisi pil kutusunun içine akardı. İşin yoksa bıçakla kazı. Sonra akmayan piller çıktı. "Çelik patentli PERTRIX Pilleri" diye reklamı yapılıyordu.

Gördüğüm elde taşınan ilk radyo teyzemin öğretmenlik yaptığı Okçu'da kullandığı radyoydu. "Çantalı Radyo" derdik. Bu tür radyolar çay boyunda yapılan pikniklerin ol-

mazsa olmazdıydı. Daha sonra, babamın Almanya'dan getirdiği çantalı radyo, yüksek öğrenimimi yaptığım Eskişehir'de ve ilk çalışma hayatına başladığım Murgul'da bana eşlik etti. Düzenli bir ev hayatına geçinceye kadar radyo bana bir can yoldaşydı. Ders çalışırken bile radyo dinlerdim. Çalışmaya yoğunlaştığım zaman duymazdım belki ama başımı kaldırdığım zaman müzik sesi duymak iyi geliyordu bana. Yeri geldi, radyoyla ilgili bir anımı anlatıp, yavaş yavaş yazım sonunu bağlayayım. Yoksa bu işin sonu gelmeyecek.

Eskişehir'de öğrendim. Dört arkadaş bekâr evinde kalıyoruz. Arkadaşlar, akşam yemeğinden sonra sinemaya gitmeyi teklif ettiler. Öyle bir ruh halindeyim ki, canım sinemaya gitmek istemiyor. "Siz gidin, ben kitap okuyacağım" dedim. Gerçekten de onlar gittikten sonra bir saat kadar kitap okudum. Gözlerim yorulunca, ışığı söndürüp, somyanın üzerine uzandım. Her zaman olduğu gibi radyo açık... Kısa bir süre dalmışım. Derinden gelen bir müzik sesiyle uyanımdım. Aman Allah'ım ne güzel bir şarkı bu:

Yıldızlı semalardaki haşmet ne güzel şey
Yıldızlar altında yâr ile sohbet ne güzel şey

Büyülenmiş gibiydim adeta. Bitti. Yıllarca o şarkının peşine düştüm. Plakçılara sordum: Yok. Nihayet Youtube gibi günümüzün yeni teknolojileri çıkınca bulabildim.

Hâlâ radyo dinlemeye devam ediyorum. Artık dijital radyolar çıktı. Yaşlandı ki, favorilerim TRT Nağme ve Radyo Alaturka. Spotify ve Youtube Müzik gibi platformlardan istediğim şarkıyı bulabiliyorum, kendime özgü şarkı listeleri de yapabiliyorum. Kitap okumaktan gözlerim yorulduğu zaman, bu müzik parçalarını dinlemek en büyük zevkim. Basit bir hayat olsa da, yaşadığımız her anın tadını çıkarmak güzel şey!

24

YAĞMUR DUASI

Bakarken pencereden dağlara
İndi sicim gibi bir yağmur gökten
Sesi bambaşkaydı nedense bugün
Meleklerin ağlaması sandım
Sisliydi gökyüzü, ıslaktı yerler
İnci gibiydi düşen damlalar
Duygulandırdı beni yağmurun sesi
Hatırlattı bana eski günleri...
Bir zamanlar yanaydık böyle bir günde
Ellerimiz cebimizde, başımız önümüzde
Hızlı hızlı gidiyorduk bir yere
Sırlıklık olmuştuk yol ortasında
Ama yine ne o, ne de ben
Aldırmaz olmuştuk yağmura
Birbirimize bakmadan konuşuyorduk
Sevgimizi ve gelecek günleri...
Şimdi artık ayrıyız, aradan yıllar geçti
Birbirimizin yüzünü bile unuttuk
Daha da çok karlar, yağmurlar yağacak
Belki de her şeyimizi unutacağız
Yağan bu yağmur, esen bu rüzgar
Sevgimizi silecek süpürecek
Şimdi ben evimde oturuyorum ya
Belki sevgili bir yağmurlatıldı
Yine elleri cebinde, başı önde
Yanında da yine biri var
Tıpkı eskiden olduğu gibi
Hızlı hızlı gidiyorlar bir yere...
Ama sevgilinin gözlerinde
Yağmurla karışık bir gözyaşı var
Kim bilir ta eskiden, çok çok eskiden
Buradan geçtiğimizi hatırladı
Beni düşündü bir anlık
İçinde bir acı, bir burukluk
Aramızdaki engelleri de düşündü
Bir daha kavuşamayacağımızı o da anladı
Belki yanındakine anlatmak istedi
Ama yazıyordu...
Sonra başını kaldırdı yukarıya
Sicim gibi yağın yağmura selendi:
"-Ey yağmur!.. Meleklerin gözyaşı...
Sanki sen, geçtiğimiz yollardan
Aşkımızı izini siler gibisin...
Yeter artık yağma, silme izlerimizi

MUSTAFA
ŞAHİN
ÇUMRALI

Umutsuzca onu hala seviyorum!..
Onunla böyle bir günde
Ne kadar da mutluyduk
Sen yağarken üstümüzde
Aşkımızı konuşmuştuk...
Hem silersin izimizi
Hem hatırlatırsın bizi
Ya dur artık, bir daha yağma
İzlerimiz kalsın yolda
Ya da kalmak istiyorsan onu hatırlatma..."
Burada bitiyordu sevgilinin sözleri
Yağmurdan gözyaşından ıslaktı gözleri
Sicim gibi yağın yağmur altında
Bir o muydum yağmurla konuşan?...
Asında bütünsevenler konuşuyordu
Kimi unutmak; kimi kavuşmak istiyordu
Ben de konuşuyordum yağmurla
Belki üstüm başım ıslak değildi ya
Gözlerim ıslaktı
Duyuyordum bütün ruhumla
Yağmurun ıslaklığını
Gözyaşlarım arasında haykırıyordum:
"-Yağ yağmur yağ!...
Bütün korkunçluğunla...
Sil bütün dertlerimi, kaybet maziyi
Geçtiğimiz o yılları da güzelce ıslat
İzlerimizi tamamen süpür
Ne aşkımdan ne sevgimden
Görünen bir şey kalmasın
Onları mezarına göm...
Sevgilinin ruhundan beni
Benim ruhumdan onu sil
Hatıramız bile kalmasın aklımızda
Düşünmeyelim birbirimizi...
Senin şeklin beni korkutuyor
Alamıyorum kendimi duygulanmaktan
SEVGİLİYE DUYUR SESİMİ, DE Kİ ONU
ANMA
YALVARIRIM YAĞMUR, BÖYLE DERTLİ
YAĞMA!...

25

(Belediye Başkanı)
ZEKİ TÜRKERSEDAT
ULUPINARLI

Çumra'da yaşayan herkesin içinde mutlak bir Çumra tutkusu ve sevgisi vardır. Çumra denildiği zaman gözleri parlar ve heyecana kapılır. Bu hal ve durum bazılarında biraz daha fazla ve sevgiden ziyade aşk seviyesindedir. İşte bunlardan biride Çumra'mızda Belediye Başkanlığı yapmış, bu topraklarda doğup büyümüş, hep Çumra'nın hayali ve sevgisiyle yol yürümüş bir insandan bahsedeceğim. Eski Belediye Başkanlarımızdan Zeki Türker.

Zeki Türker 1952 yılında Mustafa ve Rukiye çiftinin çocukları olarak Çumra'da dünyaya geldi ve ilkokulu Çumra Atatürk İlkokulu ile Hürriyet İlkokulunda, Ortaokulunu Çumra Cumhuriyet Ortaokulunda okudu. Girdiği sınavda Selçuk Üniversitesi Eğitim Enstitüsü Almanca bölümünü kazandı ve bu bölümü başarıyla tamamladı.

Zeki Türker gençlik dönemlerinde çok aktif ve sosyal bir delikanlı idi. 1970 yılında Çumra Yörük Köyleri arasında yapılan Osman Gazi Futbol Müsabakalarını tertiplemiştir.

Memuriyet hayatına 1974 yılında Selçuk Üniversitesi Yüksek İslam Enstitüsü İlahiyat Fakültesinde başlayan Zeki Türker sonraları Akşehir Meslek Yüksek Okulu ve Dış Hekimliği Fakültesinde idari görevler yaptı.

25 yıl boyunca hizmet edip emek verdiği memuriyet hayatını 18 Nisan 1999 seçimlerinde Çumra'ya Belediye Başkanı olmak için sonlandırdı. Seçimlerde Milliyetçi Hareket Partisinden aday oldu ve seçimi kazanarak Çumra'nın Belediye Başkanı seçildi. Zeki Türker Çumra Belediye Başkanlığı yanı sıra Türkiye'nin en büyük Sulama Birliği olan Çumra Sulama Birliğinin başkanlığını ve Çatalhöyük Çumra Belediye spor başkanlığını da yapmıştır. Aynı zamanda Konya Belediyeler Birliği Yönetim Kurulu Üyesi de olan Zeki Türker Bisiklet Federasyonu onur kurulu üyeliği de yapmıştır.

Recep Konuk başkanlığında yürütülen Çumra Şeker Fabrikasının plan, proje ve alt yapı çalışmaları başta olmak üzere kurulmuş

26

ve yüzde 50'ye yakın kısmının bitirilmesi, Doğalgaz çalışmalarının ilçemize kazandırılması ve başlatılması, Belediye araç parkına 27 adet sıfır aracın alınarak hizmete sokulması, Çumra'ya modern bir mezbahane ve sebze halinin kazandırılması, Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü'nün oluşturulup idareci atanması... Ramazan aylarında Hoca Ahmet Yesevi etkinliklerinin tertip edilmesi, unutulmaya yüz tutan kavun bayramlarının kutlanmaya yeniden başlanması ve el sanatları çalışmalarının hızlandırılması... Çatalhöyük kilimlerinin patentinin alınıp ilçeye kazandırılması, Çumra Aşıklar Bayramı etkinliklerinin tertip edilmesi, yeni Belediye hizmet binasının projelerinin hazırlanması, Sırcalı'ya 500 adet ceviz ağacının dikilmesi, Çumra Ortaköy arasına tren yolu geçişini kolaylaştırmak için bir üstgeçidin yapılması, ilçeye ilk defa bir hayvanat bahçesinin kazandırılması, dönemin Tarım Bakanı Hüsnü Yusuf Gökalp'in destekleriyle Çumra'ya bir elmalık kazandırmış ve gelir elde edilmiştir. Sanayi genişletme çalışmaları, ilçeye ilk defa bir selektör binasının yapılması... Çumra ovasına hayat verecek olan Mavi Tünel için bir oluşum gurubu kurulmuş ve Ova Sulama Birliği Başkanı İsmail Uluoğaç ile beraber gerekli çalışmalar yapılmış devlet ve bürokrasi makamında destek aranıp hizmet edilmiştir. Recep Konuk Bey'in Belediye Başkanlığı döneminde başlatılan Toplu konutlar Zeki Türker zamanında bitirilip hak sahiplerine teslim edilmiş ve yeni toplu

konutların temelleri atılmıştır. Çumra içme suyu şebekesi yenilenmiş ve yeni su kuyularının şehre kazandırılması sağlanmıştır. Zeki Türker zamanında Çumra Çatalhöyük Müzesinin izni dönemin bakanı İstemihan Talay'dan alınmış fakat meclisten onay çıkmadığı için müze planı gerçekleşmemiştir. Yine Zeki Türker döneminde Çumra Besi Organize Sanayi için girişimlerde bulunmuş fakat bazı siyasi engeller sebebiyle bu arzusu da gerçekleşmemiştir. Başkan Türker görüşmemizde Çumra Çatalhöyük Müzesi ve Besi Organize Sanayinin engellenmiş olmasından dolayı çok üzgün olduğumu beyan etti.

ÇEMRE

Şu gelen buğday başaklarının sesi
Rüzgârda salınır, dolu dolu içleri
Boy verir tarlarda, çiftçinin el emeği
Bu duyduğun Çumra'nın sesi

Türkiye'min tahlıl ambarı
Tarlada çalışır anası, kızı
Emek verir yökür gecesi, sabahı
Şu görüdüğün ovalar Çumra'nın bereketli toprakları

Yazın buzluk şerbet icirir, kışın yedirir pekmezli kar
Yemekleri bir başka, daha neler neler var
Etliekmeç, bamya, etli pilav, kavunlar

FATMA GÜLER
TOSUN

O yediğin Çumra'nın lezzetleri, başka nerede var?

Yavuz Sultan Selim zamanında, adına Çemre denmiş
Değişmiş bu zamanla, ismi Çumra olmuş
İçime koskocaman sevgisi dolmuş
Şu hissettiğin Çumra, yerin yurdun olmuş.

27

ÇUMRA İLE İLGİLİ 60- 65 YIL
ÖNCEKİ BİRKAÇ ANIMPROF. DR.
MEVLÜT
MÜLAYİM

Genelde bir bayram öncesi televizyonlarda bizim yaşta ki kişilere eski bayramlarla olan anılarını anlatırlar. Bende geçmişte bayram ve Çumra ile ilgili birkaç anımı sizinle paylaşmak istedim. O yıllarda Ramazan ayında oruç tutan büyüklerimizin yanında sahura kalkmak bize ayrı bir zevk verir, erişte ve meyvelerden annemizin yaptığı hoşafı ıstahla kaşıklardık. Yaşam küçük ve yaz aylarında olduğumuz için oruç tutma isteğine ailem engel olmak istedi, bende tutmak için istekli olduğumdan hadi niyet et dediler sahurdan sonra oruca niyet ettim. Sabah uyandım, evimizin bitişliğinde ki komşumuzun evi o yıl yapılmaktaydı, o nedenle sokakta bol toprak yığını ve kerpiçler vardı. Mahalledeki arkadaşlarımızla oynadık, hava öğleye doğru ısındı, aklık ve özellikle de susuzluk bastırınca koşarak eve geldim, anneme ben çok susadım ne yapayım diye ağlayarak sorunca kayıtevine (izbe) gir bismillah de kipten kabakla su içti. Ben de bir defa su içtim. İlk içtiğim su susuzluğumu gidermemiş olacak ki bir daha içtim, ancak bu ikinci içişimde besmele çekmeyi unuttum. Anneme bunu söyleyince Allah kabul eder teklaşlanma dedi. Az sonra su içince acıktığım öne çıktığından ağlayarak anneme tekrar ne yapayım deyince yine aynı izbe de ekmek teknesinden besmele çekerek ekmeği yememi söylemişti. Böylece küçük yaşta ilk orucumu su içerek ve ekmeği de yiyerek direkli bir oruç tutmuşum.

Bizim çocukluk zamanımızda aralıklarla oruç tutan çocuklar akşam ezanı iftar öncesi camiye gider camiye gelenlere ikram edilen, dağıtılan güdük, peksimet, lokum ve bisküvilerden aldık. Günümüzde Ramazan günleri akşam namazına gelen olmadıkları gibi maalesef bu ikramlarda görülmemektedir.

Çocukluk günlerinde Ramazan sonrası bayramı dört gözle beklerdik. Bayram sabahı sabah namazı için Babam ve evdeki büyüklerle birlikte camiye gider çıkaşa mahallemizde ki erkeklerle birlikte mahallenin büyüğü olan komşunun odasına geldik. Annemin ve komşularımızın bayram için ekonomik gücüne ve becerisine göre pişirdikleri yemekleri sini-

aşamasında pek çok yardımı oldu.

Çumra'da yıllarca devam eden ve sonraları değişik nedenlerden dolayı ara verilen, Çumra havalisinin tek ve en büyük Şöleni olan Lille Yörük Şöleninin oluşumunda yer alıp Çumra'mıza kazandıran Zeki Türker'in ulusal ve mahalli basında yayınlanmış pek çok araştırma ve makaleleri bulunmaktadır. Bunlardan bazıları şöyledir:

Gençlik ve Milli Kültür: Türkiye Araştırmaları Dergisi, 1996-Eylül

Lille Yörük Şölenleri: Ortadoğu Gazetesi, 26 Mayıs -2000

Tarih ve Sosyolojik Yönleriyle Çumra Yörük Köyleri: Konya 1997

1970'li yıllarda Çumra'da yayın yapan Yeni Çumra gazetesini başta olmak üzere bütün gazetelerde yazılar yazmış ve fikirlerini anlatmaya çalışmıştır.

Memuriyet hayatında sadece memurluk yapmakla yetinmeyen Zeki Türker Çumra'nın tarihi, kültürü, edebiyatı, köyleri, kasabaları ve halkları ile ilgili pek çok araştırma ve çalışmalar yaptı. Bu araştırmalardan bazıları kitap haline getirip kütüphanelerimize kazandırdı. Sohbetlerimizde zaman zaman Çumra'nın tarihi şahsiyetleri, olayları, yönetimleri ve eğitimleri hakkında bilgiler verir. Çumra için bir yerde tarihi, ekonomik, kültürel ve diğer alanlarda bir çalışma varsa Zeki Türker başkan mutlaka oradadır. Gençleri ve gençliği çok seven ve onlarla beraber olmaktan, onlara rehberlik edip yol göstermeye çalışmaktan büyük zevk alan Zeki Türker Belediye Başkanı olduğu dönemde Çumra'ya çok güzel hizmetler yapmış ve eserler bırakmıştır.

Bu hizmetler arasında; Çumra Çatalhöyük yolunun bakım ve onarımı ile asfaltlama çalışmaları, Kaşınhanı yolunun şehirlerarası yol ağına kapsama alınması, Çumra Kanalizasyon kazı çalışmalarının başlanması

28

Yenigün

(kırmızı olanlar da vardı) çok eskidiyse babalarımız yenisini alırdı çok çok sevinirdik ama ya-
tağımızın başına da getirmezdik çünkü yenisi
de eskisi de ham maddesi lastik olduğundan
lastik kokardı.

Günümüzde çocuklanmıza, torunlanmıza
alınan orijinal ayakkabılar veya yabancı marka
spor ayakkabıları alan aileler yanında aynı mar-
kaların taklidi ve daha ucuz olan marka ayakkabı-
ları birçoğu aile çocuklarına bayramlık olarak
alabiliyor.

O yıllarda Anadolu'da yoksulluğun sim-
gelerinden biri olan kara lastik ayakkabılar
günümüzde de tezgâhlarda hâlâ yerini alsa da
herhalde en az satılanlar arasındadır. Kara las-
tik ayakkabı uzun yıllar yırtmadığınız veya kay-
betmediğiniz müddetçe kolay kolay eskimez
normal deri ayakkabılara göre çok dayanıklı,
su geçirmez ve ucuz olduğundan tercih edilirdi.
Bu lastik ayakkabılar yazın ayağımızı yakar,
kışında ayaklarımızı üşütürdü. Benim lastik
ayakkabım kırmızı renkli ve iskarpin desenliydi.
Kanal kenarı ve karşı araziler dikenli olduğun-
dan ayakkabılarını kanalın karşısına atarak ora-
da giymek istedim. Kanalda su çok olduğundan
yüzerek geçeceğimden ayakkabılarını kanalın
karşı tarafına atarken her halde uzağa gitmesin
diye birini kısa atmışım ki kanalın kenarından
yuvarlanıp kanala düştü, hemen atladım suda
ayakkabımın tekini aradım, ne yazık ki bulama-
mıştım. O gün tek ayakkabı ile karşıya geçince
ayağıma diken batmasın derken gün boyu
dikenlerin içerisinde tek ayakkabıyla dolaşmak
zorunda kalmıştım.

Çumra bizim ilçemiz olduğundan resmi da-
irelerdeki işlerimizi, resmi kurumlara ürün sat-
ışlarımızı, pancar teslimatını buraya yapar ve
birçok ihtiyacımızı da buradan karşılardık. İçeri
Çumra ile Çumra arası o yıllarda asfalt değil,
at arabasının seke seke gittiği taşlı bir yol idi.
Çumra'da yüksek katlı evler yok ve görüntüyü
engelleyecek bahçelerde ağaç da olmayınca
Sırcalı ve Kerpiçe mevkiinde olan bizim arazile-
rimizden gün içinde Çumra'dan geçen trenler
görünürdü. O yıllarda köyden ilçeye gelmek biz
çocuklar için ayrı bir zevkti. O nedenle buğday
satma zamanı, kavun zamanı ve pancar sökülme
zamanının bizim çocukluğumuzda önemli bir
yeri vardır. Bu dönemlerde ben veya ağabe-
yim babamla birlikte Çumra'ya gider, babama
yardımcı olur veya arabanın yanında kalır bek-

lerdik. Ben ve benim gibi bütün çocuklar ilçeye
gidiyoruz diye sevinirdik. İlçeye getirilmekle
kendimizi ödüllendirilmiş olarak gördük. Yaz
sıcığında veya sonbaharın soğukunda at ara-
bası üzerinde şayet bize kalırsa altımıza aldığı-
mız saman dolu at torbasının üzerinde seyahati
çok severdik. Saman torbası bize kalmazsa atın
üzerine atılan çulu altımıza alır otururduk. İl-
çede bize çarşı (fırın) ekmeği alınması bizim
için önemli ödülüdür. Toprak Mahsuller Ofisine
buğday, pazarda kavunu sattıktan sonra veya
istasyonda tren vagonuna pancar teslimatı
yaptıktan sonra bize alınan çarşı ekmeği en bü-
yük hediye olurdu, ekmeğin yanısı tarlaya veya
köye dönünceye kadar böyle böyle, ısıra ısıra ka-
taksız yenilir, o iştah ve sevinçle çoğu zaman da
bize verilenin tamamı bitirdi.

Bir gün at arabası ile babamla Çumra'ya
gittiğimiz. Günümüzde merkezdeki Ulu Cami-
nin olduğu yer ve civarı 1956- 1957 yıllarında
hayvan pazarı ve meydanı. Babam TMO'ya
buğday parası almak için gitti, ben de Pazar
yerinde at arabamızın yanına kaldım. Uzun
bir zaman geçti, babam gelmedi, ben idrara
sıkıştım tuvalete gitmem gerektiğinden koşar-
ak pazanın köşesinde bulunan tuvalete gittim.
Tuvaletten çıkarken görevli benden 5 kuruş tu-
valet ücreti istedi, param yok deyince mendilim
var mı diye sordu, bende var deyince benden
mendilimi almıştı. Daha 6-7 yaşlarında iken
biz parayı pek bilmez, bize para verende olmaz
ve para da taşımazdık. Babam yanıma gelince
durumu anlattım, birlikte tuvalete gittik. Tuva-
lete gittiğimizde görevliye küçük bir çocuğun
mendilini almakla çok ayıp ettiğini kızarak söy-
ledi ve 5 kuruşu görevliye ödeyip rehlin alınan
mendilimi almıştık.

Son yıllarda birçok belediye gibi Çumra be-
lediyesi de tuvalet hizmetini ücretsiz vermekte
olduğundan böyle olaylar günümüzde her hal-
de yaşanmamaktadır.

Benim 60- 65 yıl önce yaşadığım bay-
ram ve diğer anıları o yıllarda köyde yaşamış
çocukların hatırlaması ve nereden nereye gel-
diğimiz görmemiz için anlatmaya çalıştım. Bu
anlatılanlar günümüz çocuklarının, torunları-
mızın pek ilgisini çekmiyor olabilir. Ülkemizin
ve ailelerin ekonomik gelişmişlik durumuna
göre günümüzde çocukların çok istedikleri al-
nabilmekte ve farklı bir hayat yaşamaktadırlar.
Allah hiç kimseyi gördüğünden yaşadığından
geri koymasın ve o eski yokluk günlerini yaşat-
masın.

29

Yenigün

ÇUMRA KÜLTÜR SANAT
ETKİNLİĞİ BİR BAŞKADIRANUŞ
GÖKÇE

M ayıs ayında hem dergimizin hem de
Kültür Sanat Topluluğunun iki yaşına
girmesi münasebetiyle Ahmet Ya-
vuz'un evinde bir toplantı yaptık. Bu toplan-
tıda Çumra Kültür ve Sanat topluluğu olarak
Çumra'mıza, Çatalhöyük'ümüze sahip çıkalım,
çeşitli etkinliklerle işleyerek değerlerimizi gün
yüzüne çıkaralım dedik. Her ayın ilk Cuma
gecesi Çumra'da "Çatalhöyük Şiir Okumaları"
yapalım diye karar kıldık. Sadece şiir okumak
sıkıcı olur diyerek; şarkılarımız, türkülerimiz;
saz ve ses sanatçılarımıza sahnede yer vermeyi
kararlaştırdık. Ayrıca her etkinliğimizde Çum-
ra'nın imanna, Selahaddin Güzel, kendi
şiirlerini okudular. Sedat Ulupınarı, Çumra'nın
ilk Belediye Başkanı Rakım Çumralı ve Çum-
ra'nın kurulması hakkında yaptığı çalışmalara
değindi. Ben de naçizane içinde Çatalhöyük'ü
konu alan Çumra'nın tanıtımıyla ilgili bir şiirimi
okudum. "Çumra'nın Nesi Var?" adlı şiirimde;
Çumra'nın tanınma iyi durumunda olduğunu, ha-
nımların genelde kır işine gitmeyip evde çocuk

Okumak
Kültür Sanat Topluluğunun iki yaşına
girmesi münasebetiyle Ahmet Ya-
vuz'un evinde bir toplantı yaptık. Bu toplan-
tıda Çumra Kültür ve Sanat topluluğu olarak
Çumra'mıza, Çatalhöyük'ümüze sahip çıkalım,
çeşitli etkinliklerle işleyerek değerlerimizi gün
yüzüne çıkaralım dedik. Her ayın ilk Cuma
gecesi Çumra'da "Çatalhöyük Şiir Okumaları"
yapalım diye karar kıldık. Sadece şiir okumak
sıkıcı olur diyerek; şarkılarımız, türkülerimiz;
saz ve ses sanatçılarımıza sahnede yer vermeyi
kararlaştırdık. Ayrıca her etkinliğimizde Çum-
ra'nın imanna, Selahaddin Güzel, kendi
şiirlerini okudular. Sedat Ulupınarı, Çumra'nın
ilk Belediye Başkanı Rakım Çumralı ve Çum-
ra'nın kurulması hakkında yaptığı çalışmalara
değindi. Ben de naçizane içinde Çatalhöyük'ü
konu alan Çumra'nın tanıtımıyla ilgili bir şiirimi
okudum. "Çumra'nın Nesi Var?" adlı şiirimde;
Çumra'nın tanınma iyi durumunda olduğunu, ha-
nımların genelde kır işine gitmeyip evde çocuk

30

çocuk ve yemek ekme işleriyle ilgilendiğini;
Çumra kavununu, şeker pancarını, fasulye,
nohut gibi baharlık ekimlerini; mısır, arpa ve
buğday gibi hububatların da ekilip dikildiğini,
on bin yıllık kent olan ilk metropol şehir olan
Çatalhöyük gibi bir hazineye sahip olduğunu,
sanayisini, Çumra'nın kuruluşunu, fabrikası-
nı anlattım. Edebiyat Öğretmeni Levent Kü-
çükkök'ten Fuzul'nin su kasidesini dinlemek
muhteşemdi. Songül Sağ, Rukiye Sude Gök,
şiir gönderip de geceye katılmayanların şiirle-
rini okudular.

Ankara'dan Kültür Bakanlığı Devlet Tiyat-
rolan Genel Müdür Yardımcısı Süleyman Şahin
ağabeyi Servet Şahin ve birlikte geldi ve ağa-
beyleri Mustafa Şahin'in çok güzel şiirleri oldu-
ğunu haber verdi. Biz de hem dergimizde şiir-
lerini değerlendirmeye hem de bir ay sonraki
etkinlikte kendisini davet etmeye karar verdik.

Görsel sanatlarda Furkan Koçak ve kara
kalem çalışmalarında Süleyman Mutlu etkin-
liğimize renk kattılar, bizleri onurlandırdılar.
Süleyman Mutlu'nun harika bir Âşık Veysel
kara kalem çalışması vardı ki görenler gözünü
alamadılar. Furkan Koçak'ın çok derin anlamlar
içeren tuvalleri ise görülmeye değerdi doğrusu.

Muammer Yapar harika sesi ve yorumuyla
Türk Sanat Müziği ve Türk Halk müziğinden
birebir parçayla bizlere tadına doyum olmaz bir
gece yaşattı. Yörükdaş mahlasıyla şiirler yazan
Mustafa Dağ da o zamana kadar hiç izlemedi-
ğim bir "topal" oyunu sergiledi. Kostümü, yü-
rüyüşü o kadar orijinaldi ki elinde bastonuyla
oflaya pufloya zor yürüyordu. Müziğin ortalarına
doğru bizim oyuncunun ayağı birden iyileşti,
topallıktan eser kalmadı.

Temmuz ayının ilk cumasında Dergimizin
ve Topluluğumuzun ikinci yaş gününü kut-
ladık. O gün bizim için heyecan doruktaydı.
Sürekli Konya ile Çumra arasında mekik doku-
duk. Dilimin sürçmemesi için okuyacağım şiiri
en az on defa tekrar ettim, yine de dilim sürçtü,

Yenigün

bazı kelimeleri yanlış telaffuz ettim. Her zaman
olduğu gibi Belediye Başkanı Recep Candan ve
ekibi bizleri yalnız bırakmadı. Üniversite hoca-
larımız da bizleri desteklediler. Selçuk Üniver-
sitesinden şair ve yazar Prof. Dr. Şaban Çalış,
Prof. Dr. Mevlüt Mülayim, Karaman Üniversi-
tesinden Hasan Hüseyin Akkaş ve oğlu Avu-
kat Enes Akkaş, Karaman'dan Mustafa Şahin
toplantılamıza renk katan simalardı. Mustafa
Şahin'le ve Hüseyin Akkaş'la uzun uzun sohbet
ettik. Her zaman olduğu gibi yine açılışımızda
tren sesi ve sireni vardı. Bu Çumra'mızın klasik
bir efekti oldu.

Çumra Kültür ve Sanat Topluluğu Başkanı
Sadık Gökçe'nin konuşmayı kısa kesmesi se-
yircilerin etkinliğe ilgisini artırdı. Konuşmanın
ardından harika bir zeybek oyunuyla programa
geçilmesi zannedersen en çok beğenilen bir
olguydü.

Sunucumuz Elife Mısral, dolgun ve etkili
ses tonuyla dinleyicilerini dikkatlerini progra-
ma odaklayabildi. Bu da programımız ve Elife
Hanım için büyük bir başarı.

Bu kez dinleyicileri sıkmamak gayesiyle
şair ve şiir katılımını on kişi ile sınırladık. Şairle-
rimiz etkileyici ve sürükleyici şiirlerini çok güzel
okudular. Şairlerimizin Çumra'yı sahiplenme-
leri o kadar hoşuma gidiyor ki "işte geleceğimi-
zin mimarları" diyorum ben bunlara. Mustafa
Şahin'in şiiri tek kelimeyle mükemmeldi. Halime
Doğru, yine o güzel ses tonu ve üslubuyla
şiirini gönül telimide dokundurarak okudu. Ah-
met Yıldız'ın serbest tarzda yazılmış şiiri de çok
etkileyiciydi. Arkadaşımız uzun süre aramızda
görememiştik. İsmi anons edilene kadar tanı-
yamadım. Hastalık onu epeyce yıpratmış. Ben
kendimden utandım. Demek ki arkadaşımızı
hiç ziyaret edip halini hatırını sormamışım.
Uğur Köfe, şiir okurken o kadar heyecanlanıyor
ki bir anda sahnede yığılıp kalacak zannettim.
Yazdığı şiirleri sadece okumuyor, sanki yeni-

den yaşıyor. Şiirlerle dalgalanıyor, yüce dağlar-
nın üstünden geçiyor, bulutlara yükseliyor ve
yeniden yeryüzüne dönüyor. Kendisini tebrik
ederim. Mustafa Arıcı, Şiir defterinden yine ha-
rika bir bölüm okudu. Mustafa Erol'un şiiri çok
güzel olmasına rağmen kendi şiirini okumadı,
Necip Fazıl Kısakürek'in Sakarya şiirini okudu.
Sadece tek bir şiirle kalsa iyi idi. Abürrahim
Karakoç'tan da bir şiir okudu. Hem iki tane şiir
okuyup Türk sanat müziğinden şarkılar söyle-
mesi hem sürenin uzamasına sebep oldu hem
de dinleyicileri sıkı. En güzeli her şair kendi-
ne verilen süre kadar okumalı, başka şairlerin
veya sırada bekleyenlerin haklarına girmemeli.

Naçizane ben de Çumra'yı her platformda
tanıtıma bir şiar edindim. "Sokak Çocukları"
adlı şiirimi okuyarak Çumra'nın zenginlerini
gençlerimize sahip çıkma, ihtiyacı olan öğ-
renciler burs vermeye, çocukları bir meslek
sahibi yapmaya davet ettim.

Her etkinliğimiz bir önekinde göre üstüne
koyarak güzelleşiyor. Furkan Koçak'ın resimleri
yine sahnemizi süslüyordu. Bu toplantıda yine
saz ve söz şairlerimiz vardı. Mehmet Faysal
Acar söz ve müziği kendisine ait bir şarkı söyle-
di. Seyircileri coşturdu; özellikle salonda genç-
lerimiz genç sanatçımıza eşlik ettiler. Resim ve
müzik sanatçısı Furkan Koçak'ın pek bilinme-

31

Yenigün

yen bir yönü bu etkinlikte ortaya çıktı. Furkan
Koçak resim, şiir ve bestelerinin yanında çok
güzel zeybek oynuyor. Programın açılış konu-
şmasından sonra sahne alan sanatçı "Ferace"
zeybeği oyunuyla gönülleri fethetti. Yapılması
çok zor olan hareketleri ustaca yaptı ve büyük
bir beğeni topladı. Oyunu o kadar beğenildi ki
her bir hareketi alkışlandı. Furkan Hoca açtı-
ğı Koçak Sanat Evinde öğrencilerine resim ve
müzik dersleri yanında yeteneği olan halk
oyunlarına yönlendiriyor.

Furkan Koçak müzikte de çok iyi. Gitarını
kucağına alan Genç müzisyen söz ve müziği
kendisine ait mutfaktan yeni çıkma bir eseriyle
dinleyicileri büyüledi. Dişer eserini ise dijital-
den orkestra takımının eşliğinde seslendirdi,
gençleri yerinde oturtmadı. Şarkıya eşlik ettiler.

Merve Cura bir halk oyunu aşığı. Halay,
Kafkas ve Zeybek oyunlarını çok iyi biliyor.
Ortaokul ve lise öğrencilerine bu konuda ders
veriyor. En büyük hayali bir dans okulu açabil-
mek. Öğrencisi Mustafa Demir'le birlikte sergi-
ledikleri Kafkas oyunu tek kelimeyle harikaydı.
Kıvrak hareketler, kamlar gibi dönmeleri, hava-
ya sıçrayıp tek bacak üzerine çökerek dönme-
lerinin güzelliği kelimelerle anlatılamaz, ancak
izlenebilir. Ali Efe Örs ile Mustafa Demir'in
sergiledikleri birbirinden güzel iki zeybek oyu-
nu çocukların amatör değil de usta bir sanatçı
görünümünü andırıyordu.

Çumra'mızın kültürel ve ekonomik geli-
şmesinde tanrı ve hayranlığın önemini Mus-
tafa Yavuz Çolak o kacı ve güzel üslubuyla
anlattı. En çok dikkatimi çeken nokta "Yalnız
Ağaç" hikâyesi oldu. Gerçekten yaşanmış çok
güzel bir hikâye. Türk insanının kendi kültü-

ründen ne kadar uzaklaştığını gösteren bir
hikâye. İnşallah en kısa zamanda kaybettığımız
değerlerimizi kazanırız. Çevreyi korumak, do-
ğal dengeyi bozmamak ve temizlik, doğruluk,
adalet vs. hususiyetlerimizi bizi biz yapan de-
ğerlerimizdir. Eğer çevreyi korumasak, çöpleri
çöp kutusuna atmazsak çevremiz büyük bir
çöplüğe döner ve salgın hastalıklardan başı-
mızı alamayız, teneffüs edecek temiz bir hava
soluyamayız. Kendi pisliğimizi olduğu gibi bir-
rakmazsak, etrafımıza ağaçlandırsak, orman
yangınlarının önüne geçerse yarınki nesillere
daha temiz ve yaşanabilir bir çevre bırakabil-
riz.

Kısacası Mustafa Bey'in konuşması biraz
dağınık olmasına rağmen çok hoşuma gitti.
Çünkü toplumumuzun onulmaz bir yarısına
parmak bastı.

Mehmet Ballı, cümbüşü bülbül gibi konu-
şturdu. Cümbüş eşliğinde önce arkadaşı
Mustafa Küçüktaş güzel sesi ve yorumuyla bir
orta Anadolu türküsü söyledi. Ardından Meh-
met Ballı hem cümbüş çaldı hem de bir türkü
söyledi.

Etkinliğimizin son bölümünde her etkinli-
ğimize sürekli yanımızda olan ve desteklerini
bizlerden esirgemeyen Belediye Başkanı Recep
Candan'a teşekkür plâketi verildi. Etkinliğimiz
türkü ve hak oyunlarıyla devam etti. Programın
sonunda bol bol hatıra fotoğrafı çekildi.

Programda emeği geçen herkese teşekkür
ederiz. Bir sonraki programda görüşmek dile-
ğiyle hoşça kalınız.

32